

Viestinnän seminaari kulttuurikeskus Sofiassa 20.-21.4.2012

Luentomuistio - Petja Pyykkönen, Ortodoksi.net-sivuston ylläpitäjä

Käytän puheeni pohjana Kotimaalehden päätoimittaja Erkki Karion vuonna 1973 pitämää puhetta "Kirkollisesta tiedotustoiminnasta". Tästä saamme vertailukohtaa siitä, mitä tiedotus oli 30 vuotta sitten. Lopputuloksena on, että tiedottaminen itsessään tai sen ongelmat eivät ole muuttunut 30 vuodessa ollenkaan – vain sen välineet ovat muuttuneet. Saimme puheen ystävältämme isä Viktor Turhaselta ja sen luettuani olin hämmästynyt, kuinka samanlaisten ajatusten kanssa olin itse ollut jo pitkään. Täytyy muistaa, että Karion näkökulma ja kokemukset ovat evankelisluterilaisia, mutta puhe on pidetty ortodoksisen kirkon edustajille, joten kaikki siinä esitetyt ajatukset ovat yleistettävissä myös ortodoksisen kirkkoon.

Seuraavassa lisätietoa Erkki Kariosta wikipedian mukaan:

Erkki Kario (18. kesäkuuta 1919 – 13. toukokuuta 1984) oli suomalainen päätoimittaja. Hän toimi Kirkko ja kaupungin päätoimittajana 1954–1967, Kirkon tiedotuskeskuksen johtajana 1967–1977 ja Kotimaa-lehden päätoimittajana 1977–1983.

Kario opiskeli teologiaa, mutta kirkon tiedotus ja journalismi veivät hänet mukanaan ennen valmistumista. Karion kirjoittamia kirjoja ovat muun muassa Taistelu johtolangasta (1954) ja Papin rikos (1968), joka herätti aikanaan huomiota julkisuudessa ja on käännetty ruotsiksi, norjaksi, tanskaksi, puolaksi ja saksaksi. Kario oli myös mukana toimittamassa pappiskaskukokoelmaa Totta toinen puoli (1963).

Kario oli keskeisenä vaikuttajana, kun luterilaisen kirkon tiedotustoiminta alkoi kehittyä kohti nykyaikaa. Hänen aikanaan Kotimaa saavutti historiansa suurimman levikin, yli 80 000.

Kirkollinen tiedottaja joutuu monesti kokemaan todeksi Saarnaajan sanat: "Joka tietoa lisää, se tuskaa lisää". Lisääntyvä tieto ei sinänsä näytä tekevän ihmistä onnellisemmaksi. Myös kirkolliset päätöksentekijät näyttävät jatkuvasti usein olevan sitä mieltä, että tiedonvälitystä olisi hillittävä. Jos asiat hoidetaan ja päätetään pienessä piirissä suljettujen ovien takana, saadaan työrauha ja välttyään kiusallisilta ulkoapäin tulevilta asioista puuttumisilta. Miksi siis tiedottaa keskeneräisistä asioista ja aiheuttaa turhaa hälinää? Osoittavathan sitäpaitsi kokemukset, että tieto levitessään usein muuntuu, saa väärää korostuksia ja käsitetään jopa kokonaan väärin.

Edellinen oli ote Erkki Karion puheesta vuodelta 1973, joka pidettiin ortodoksisen kirkon tiedotuksen seminaarissa. Kuulostiko Karion ajatukset tutuilta? Käyvätkö ne yhä nykypäivän tiedotukseen?

Vuosikymmeniä kirkossa harjoitettu tiedottamisen malli on muuttunut 2000-luvulla radikaalisti. Asioita ei enää voi käsitellä suljettujen ovien takana. Avoimuus yhteiskunnassamme on lisääntynyt ja päätöksentekijöiden sekä tiedotuksen on mukauduttava tilanteeseen.

Ihmiset vaativat tietoa enemmän ja tiedon määrä yhteiskunnassa on kasvanut rajusti. Samalla tiedon saatavuus ja sen levitettävyyden nopeus on nopeutunut ja helpottunut Internetin ansiosta. Lukijoiden vaatimuksena on myös tiedonsaannin nopeus.

Miksi kirkon tulee tiedottaa? Kario jatkaa puheessaan seuraavaa tiedotuksen tavoitteista ja motiiveista:

1. myös kirkolle kuuluu vastuu yhteiskunnan kehityksestä ja siksi sen on näkyvästi tuotava kannanottonsa esille,
2. tarvitaan apologiaa, kun kirkkoon ja kristillisyyteen kohdistetaan suoranaisia hyökkäyksiä. Kirkon on puolustettava asiaansa ja näin tehdessään se tarvitsee tiedonvälityksen apua,
3. kristillisyydestä vieraantuminen johtaa kirkon tehostamaan valistustoimintaansa, yleiseen mielipiteeseen ja asenteisiin vaikuttamista. Siten tiedotustoiminta on osa kirkon sisälähetystoimintaa.

4. yhteydenpito seurakunnan jäseniin ja
5. seurakunnallisen toiminnan, hallinnon ja talouden tunnetuksi tekeminen. Seurakunta on tunnustamassa julkisuusperiaatteen merkityksen ja eräänlaisen "avoimien ovien politiikan", jonka lopullisessa ja tyydyttävässä toteuttamisessa kuitenkin yhä olemme kaukana tavoitteesta.

Pohditaanpa näitä kohtia hieman nykyajan näkökulmasta.

1. Kirkko on osa yhteiskuntaa ja kirkon tehtävänä on vaikuttaa yhteiskuntaan. Kirkko ei voi olla yhteiskunnasta eristäytynyt, vaan sillä on lähetyskäsky. Kirkon tulee ottaa kantaa näkyvästi yhteiskunnallisiin asioihin ja kertoa kristillinen kanta. Kirkossa kristillistä kannan määrittelevät piispat ja piispainkokous.
2. Kirkkoa kohtaan on kohdistunut hyökkäyksiä ulkopuolisten tahojen kohdalta jo 2000 vuoden ajan. Näille hyökkäyksille ei tule koskaan loppua. Kirkolla on oikeus puolustautua ja kertoa asioiden oikea laita. Tämä tapahtuu vain tehokkaalla tiedottamisella.
3. Kirkosta vieraantumisen pitäisi johtaa tehokkaampaan tiedottamiseen. Voimme nyt arvioida onko näin 30 vuoden aikana tapahtunut. Vieraantuminen on kasvanut ja varsinkin viime aikoina trendinä

on ollut jopa kirkosta eroaminen. Isaac Newton kirjoitti mekaniikan peruslaissaan seuraavaa: ” *To every action there is always an equal and opposite reaction.* ” Eli jokaiseen tapahtumaan (voimaan) on aina yhtä suuri vastakkainen tapahtuma (voima). Kun kirkkoa uhataan tai kirkosta vieraannutaan, syntyy myös kirkon puolustajia ja kirkon toiminnan esittelijöitä, joiden tarkoituksena on lähennyttää kirkkoon.

4. Kirkon tiedotuksen tärkeä motiivi on yhteydenpito seurakuntalaisiin. Tämä on perinteisesti tapahtunut seurakuntalehtien kautta. Nykyään Internet on osittain korvannut lehdet tiedotuksessa. Ihmiset äänestävät jaloillaan ja ovat valinneet tiedotuskanavakseen Facebook-sivuston. He eivät ole hylänneet lehtiä, mutta viettävät enemmän aikaa sosiaalisissa medioissa kuin lehtien kanssa. Tämä koskee niin nuoria kuin vanhojakin ihmisiä. Vielä 10 vuotta sitten esitetty fraasi ”vanhat eivät osaa käyttää internetiä” ei enää pidä paikkaansa. Päin vastoin – sosiaalisista medioista on tullut eläkeläisille tärkeä väylä ylläpitää sosiaalisia suhteitaan.

Sosiaalisissa medioissa on valtavat massat käyttäjiä, jotka ovat valmiita ottamaan tietoa vastaan. Jokaiseen muutokseen kuuluu muutosvastarintavaihe ja tämän huomaaminen ja tunnustaminen itselleen on usein vaikeaa. Sosiaalisen median edut ovat kiistattomat: tiedonsaannin nopeus, edullisuus ja kattavuus. Emme voi demonisoida yhtä tiedotusvälinettä siksi, että sitä ei ole käytetty ennen kirkossa. Tiedotusvälineet tulee valjastaa kirkon käyttöön. Tähän kuuluvat kaikki mediat: lehdet, radio, TV, Internet, netti-TV, netti-radio, älypuhelin- ja tablettisovellukset, tietokonepelit, jne. Yhteiskunnan kehitys luo meille koko ajan uusia tekniikoita tiedon levittämiseen. Kirkon tehtäväksi jää sisällön tuominen näihin teknologioihin.

5. Vuonna 1973 Kario puhui hallinnon julkisuusperiaatteesta ja sen kehityksen keskeneräisyydestä. Voimme yhä allekirjoittaa tämän keskeneräisyyden kirkossamme, vaikka viime vuosina huomattavaa parannusta on tapahtunut. Nykyään esimerkiksi keskushallinnon pöytäkirjat löytyvät Internetistä ja ovat näin kaikkien helposti saatavilla. Osa seurakunnista on seurannut tätä käytäntöä.

Kirkkomme ja sen päätökset tulee asettaa julkisen arvioinnin kohteeksi. Päätöksemme perustuvat 2000-vuotiseen perintöömme, eivätkä kalpene nykypäivänä. Vaikka yhteiskunta on vuosituhansien saatossa muuttunut, eikä kirkkomme päätökset nykyihmiselle ole aina helposti ymmärrettävissä, kirkon tehtävä on tiedottaa niistä, sillä vain tekemällä niin, se voi tehdä itseään ymmärretyksi. Tämä on valistustoimintaa, jonka laiminlyömällä kirkko tulee ihmisille vieraaksi.

Kario jatkaa seuraavaa:

Samanaikaisesti tiedotustoiminnan organisaation kehittymisen kanssa on näkemys tiedotustoiminnan olemuksesta syventynyt ja kypsytynyt. Asenteiden muutos kirkossa tapahtuu kuitenkin hitaasti, joskus jopa kiusallisen hitaasti. Tiedotus nähdään yhä monin paikoin sekä kirkon johto- että seurakuntatasolla jonkinlaiseksi "välttämättömäksi pahaksi", johon on suostuttava, koska sitä vaativa paine ulkoapäinkin on jo voimakas. Pidetään tärkeänä tietojen antamista toimenpiteistä, päätöksistä ja kokouksista, mutta näkemys luovan, dynaamisen tiedotuksen merkityksestä kirkolle ja seurakunnille yhä usein puuttuu. Näin neuvottelu seurakunnan tiedotustoiminnan tehostamisesta usein päättyy pinnalliseen pohdintaan, miten kokouksista saataisiin puhveja ja selostuksia lehtiin ja ehkä muihinkin tiedotusvälineisiin.

Tässä kannanotossa on hyviä näkemyksiä tiedotuksen laadulliseen parantamiseen. Tiedotus ei saisi olla vain pinnallista pakkopullaa, vaan sen tärkeys tulisi ymmärtää ja siihen tulisi olla riittävää innostusta.

Tiedotuksen tehostaminen ei ole vain tiedon määrän kasvattamista, vaan myös sen laadullisen tason parantamista. Laadukas tieto otetaan vastaan mieluummin ja saavuttaa näin lukijansa paremmin.

Hyvänä esimerkkinä tästä on Suomen Tokion-suurlähetystö, joka sai juuri valtionhallinnon Timanttitekopalkinnon. Lähetystö on laadukkaalla tiedottamisellaan saanut Japanissa enemmän seuraajia Twitter-sivulleen, kuin suuremman organisaation, Yhdysvaltojen suurlähtystön, Twitter-sivut. Tiedottamisessa myös pieni voi olla suurta – asia, joka vähemmistökirjon tulisi muistaa.

Toisaalta Karion puheessa myönnetään ulkoisen paineen tarve muutosten toteutumiselle. Tämä on näkynyt hyvin kirkkomme tiedotuksen kehittämisessä viime vuosina. Kirkko putosi teknologisen kehityksen kelkasta 2000-luvun alussa, koska kirkon sisällä ei ollut tarvittavaa osaamista niiden hyödyntämiseen. Tämä oli hyvin tavallista kaikissa suomalaisissa organisaatioissa tuohon aikaan. Syntyi tiedotuksen aukko, jota esimerkiksi Ortodoksi.net-sivusto on täyttänyt. Tämä sivusto on luonut painetta myös kirkolle lähteä kehittämään omaa tiedotusstrategiaansa. Kehitys on hyvä, vaikka se tuleekin 10 vuotta myöhässä. Edellytykset sähköisen tiedottamisen kehittämiselle ovat tällä hetkellä paremmat kuin koskaan kirkon historiassa.

Kirkon tulee yhä kehittää tiedotustaan niin, että sen nykyiset ja tulevat työntekijät omaavat riittävät taidot tiedottamiseen nykyisillä medioilla. Hyvä esimerkki onnistuneesta tiedottamisen projektista tulee Joensuun seurakunnasta, joka on alkanut tuottamaan netti-TV-saarnoja Youtube-sivuston kautta.

Kario jatkaa:

6. kentän mielialojen, toiveiden ja odotusten - ja myös kritiikin - välittäminen tiedoksi seurakunnan ja kirkon vastuunalaisille elimille ja jäsenille.

7. ulkomaisen tiedotustoiminnan kehittäminen.

JOS KAHDELLA KÄSITTEELLÄ pitäisi havainnollistaa kirkollisen tiedotustoiminnan ideologista ja toiminnallista kehitystä, voisi sanoa näin:

8. informaatiosta on siirrytty kommunikaatioon.

Karion kohdat 6.-8. ilmentävät sanan tiedotus dilemmaa. Sana tiedotus ymmärretään ensisijaisesti yhdensuuntaiseksi tiedon välittämiseksi. Olenkin ollut mielissäni, kun kirkkomme keskushallinnossa on alettu käyttää tiedotuksen tilalla viestintä-sanaa, joka kattaa kaksisuuntaisen tiedon välittämisen. Tämä näkyy myös siinä, että nykyisissä medioissa käyttäjä on usein tiedon tuottaja ja julkaisija.

Kritiikki on hyvästä, sillä vain tunnustamalla heikkoutemme, voimme ryhtyä korjaamaan niitä. Tämä toimii kaikessa elämässä. Kentältä tullutta kritiikkiä pitää vaalia arvokkaana lahjana. Saamme palautetta harvoin ja se on meille ilmaista informaatiota siitä, mihin suuntaan meidän tulisi asioita kehittää. Palautteesta tulee aina olla kiitollinen, olipa se muotoiltu miten tahansa. Tiedotuksen ammattilaisen tulee ymmärtää myös se tosiasia, että Jumala ei ole siunannut kaikkia tasapuolisella palautteenantokyvyllä. Tulee myös ymmärtää se, että yhden tai kahden ihmisen mielipide ei edusta kaikkien mielipidettä. Huonosti annetusta palautteesta ei tule hermostua, vaan se tulee ymmärtää oikeassa kontekstissa.

Kario toteaa:

Eikä vastuuta tästä ole lupa jättää vain tehtävään valituille tai palkatuille tiedottajille. Se kuuluu kaikille. Siten omassa tiedotustoiminnassamme olemme yhä selvemmin todenneet, että kirkossamme sen kaikilla tasoilla tarvitaan perusteellista asenteiden uudistumista, uudelleen ajattelua. Tänään julkisuuden

Tätä ajattelutapaa on kirkkomme sähköisen viestinnän työryhmä yrittänyt ajaa sisään kirkkoomme vielä 2010-luvulla. Koska ongelma on ollut ajankohtainen jo 30 vuotta sitten, tuskin koskaan pääsemme täysin tähän tavoitteeseen. Tiedottamisen tärkeyden ymmärtäminen ja riittävien taitojen omaaminen ovat hyvin

yksilökohtaisia. Parhaimpaan tulokseen pääsisimme, jos kirkollinen tiedottaminen saataisiin järjestelmällisellä koulutuksella eli tiedotus otettaisiin osaksi pappiskoulutusta ja nykyiset työntekijät saisivat laajan koulutuksen aiheesta.

Kario jatkaa:

Me olemme siirtyneet tiedonvälityksen aikakauteen, eikä kulunutta aikaa saa enää takaisin. Meidän on suostuttava siihen, että meitä seurataan ja meistä tiedetään yhä enemmän ja että myös väärinkäsityksiä syntyy enemmän kuin aikaisemmin. Ainoa oikea vastaus tapahtuneeseen kehitykseen ja ainoa oikea tapa pysyä sen tasalla on oman tiedotustoimintamme vapaa ja monimuotoinen kehittäminen. Kun katsomme eteenpäin, huomispäivään,

Voisiko tämä asia olla ajankohtaisempi tänään. Internetin myötä olemme jatkaneet tätä tiedonvälityksen aikakautta, jossa päätelmät tehdään nopeasti ja väärinkäsityksiä syntyy yhä helpommin.